

[Boris Pavelić](#)

Čet, 01/12/2022 - 07:22

- 0
- 0
- 0

[Arhiva +](#)

-
-
-

[Boris Pavelić](#)

Čet, 01/12/2022 - 07:22

-

[Seksualno nasilje u ratu 30 godina kasnije: I Hrvatska, kao i BiH, ima zaboravljenu djecu rata](#)

Statistika bezdušna, ali nezaobilazna: najmanje 157 žena preživjele su najteže oblike seksualnog nasilja tijekom rata u Hrvatskoj, od kojih su najmanje dvije zatrudnjele, a najmanje jedna rodila.

Ali to su, posve sigurno, najkonzervativnije brojke. Riječ je o podacima Ministarstva branitelja o ostvarivanju prava iz Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu, koje je Ministarstvo dostavilo na upit novinara Forum.tm-a. Spomenuti podaci govore samo o pozitivno riješenim zahtjevima, i ne uključuju muškarce koji su pretrpjeli seksualno nasilje – brojka kojih, valja nagovijestiti, nipošto nije mala, kako se najčešće površno pretpostavlja.

Jer, otkako je 18. lipnja 2015. stupio na snagu, pa do 11. studenoga ove godine – do kojeg je datuma Ministarstvo dostavilo podatke – Ministarstvo je primilo ukupno 296 zahtjeva za ostvarivanjem prava iz Zakona. Pozitivno ih je riješeno ukupno 204; 76 negativno, osam je predmeta obustavljeno, a jedan odbačen; ostali se rješavaju. Ministarstvo je odgovorilo ovako: “Od stupanja na snagu Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu, 18. lipnja 2015. do zaključno 11. studenog 2022., u Ministarstvu hrvatskih branitelja zaprimljeno je ukupno 296 zahtjeva, od čega je riješeno 289 zahtjeva, a preostali su u postupku rješavanja. Od toga je pozitivno riješeno 204 zahtjeva, negativno 76, u osam predmeta došlo je do obustave postupka, a jedan zahtjev je odbačen.” Iz tih se podataka daje zaključiti kako je najmanje 296 osoba smatralo da je tijekom Domovinskog rata preživjelo

seksualno nasilje u intenzitetu koji bi im mogao omogućiti ostvarivanje prava iz toga Zakona; 204 od tih 296 osoba to je uspjelo i dokazati.

Ministarstvo je, na upit novinara Forum.tm-a, dostavilo i podatke o tome koliko je osoba ostvarilo prava na temelju članka 25. Zakona, koji jamči pravo na povećanu novčanu naknadu u slučaju prisilne trudnoće ili prisilnog pobačaja zbog seksualnog nasilja, "rođenja djeteta zbog prisilne trudnoće nastale kao posljedica seksualnog nasilja" te seksualnog nasilja prema maloljetnoj osobi. "Sukladno odredbi članka 25. Zakona, pravo na povećanu novčanu naknadu ostvarilo je ukupno 20 osoba: po osnovu prisilne trudnoće nastale kao posljedice seksualnog nasilja ostvarile su dvije osobe, po osnovu prisilno izazvanog pobačaja kao posljedice seksualnog nasilja jedna osoba, kao i po osnovu rođenja djeteta zbog prisilne trudnoće nastale kao posljedice seksualnog nasilja, a pravo na povećanu novčanu naknadu po osnovu seksualnog nasilja počinjenog prema maloljetnoj osobi ostvarilo je 16 korisnika", stoji u odgovoru Ministarstva branitelja.

No i tu je, bez ikakve sumnje, riječ o brojkama dramatično manjim od stvarnih. Gotovo je sigurno da se nikada neće saznati koliko je točno žena i muškaraca preživjelo seksualno nasilje u Domovinskom ratu; koliko je žena u tom nasilju zatrudnjelo, koliko pobacilo, koliko rodilo, a koliko je maloljetnih osoba preživjelo to nasilje. Jer, kako je za Forum.tm izjavila Marijana Senjak, psihologinja i psihoterapeutkinja s trideset godina iskustva rada sa ženama koje su preživjele ratno nasilje u BiH i u Hrvatskoj, "poznati podaci u području seksualnog nasilja u ratu uvijek se množe s deset do čak dvadeset." "To ostaju tamne brojke".

Marijana Senjak jedna je od pokretačica zaštite žena ratnih žrtava u Zenici 1992. godine, i suosnivačica Centra za terapiju žena Medica Zenica 1993. U Zagrebu je od 2007., a danas radi kao psihoterapeutkinja, psihologinja i savjetodavka u Centru za žrtve seksualnog nasilja pri Ženskoj sobi u Zagrebu. Aktivno je sudjelovala u stvaranju Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu. Za Forum.tm opisala je stručno istraživanje koje je prethodilo kreiranju Zakona. "U procjeni i pripremi donošenja zakona, usvojenog 2015. godine, provedena je sociološka studija temeljena na sondažnom terenskom radu, kontaktu s različitim institucijama, i procjene na temelju tih egzaktnih podataka. U ono vrijeme, u Hrvatskoj je, po različitim osnovama, bilo evidentirano 147 osoba, pretežno žena, koje su preživjele seksualno nasilje u ratu. Iz toga se u sociološkoj studiji zaključuje da bi moglo biti negdje oko tisuću i pol do dvije tisuće i dvjesto žena koje bi mogle biti žrtve seksualnog nasilja u Hrvatskoj, i koje bi, na osnovu Zakona, imale pravo potraživati taj status".

No već je tada bilo jasno da će samo manji broj preživjelih uistinu i zatražiti prava koja im je zajednica – više od dva desetljeća nakon preživljenog nasilja, ali ipak - Zakonom omogućila. "Pravnici iz Ministarstva branitelja, na temelju svog dugogodišnjeg iskustva, u to su vrijeme, uoči donošenja Zakona, procijenili da bi tek oko tristo žrtava moglo potraživati ta prava", kazala je Marijana Senjak. Bila je to, očito, dobra procjena.

Senjak je bila članica prvog saziva Povjerenstva za žrtve seksualnog nasilja, sedmeročlanog stručnog tijela koje, prema odredbama Zakona, "daje mišljenje o činjenici je li stranka žrtva seksualnog nasilja te o obliku, odnosno posljedicama seksualnog nasilja." I, prema riječima Senjak, "u tom razdoblju, po zahtjevima iz tog vremena, u Hrvatskoj smo imali tri slučaja djece rođene iz ratnih silovanja."

Ratne je patnje izrazito nezahvalno uspoređivati, ali zasigurno nećemo pogriješiti ako ustvrdimo da je rođenje djeteta začetog u ratnom silovanju jedna od najvećih trauma što je rat može proizvesti. Rođenje djeteta trebalo bi biti prije svega plod ljubavi i žudnje: tko stoga može razumjeti kako je to, začeti u činu nasilja i mržnje? Kako je roditi, podizati dijete? Kako je djetetu - ako ikad dozna - odrastati i živjeti sa spoznajom da nije rođeno iz ljubavi, nego iz mržnje? Kako je majci nositi se s okolinom, nerijetko patrijarhalnom, posve nepripremljenom za zločin; jer, tko uopće može biti pripremljen za zločin? Ta pitanja tek naznačuju svu dubinu trauma koje su se otvorile pred ženama što su preživjele ratno seksualno nasilje, zatrudnjele, rodile...

Ona tek daju naslutiti razloge zbog kojih se o toj temi i danas, trideset godina kasnije, u Hrvatskoj govori iznimno rijetko, i uvijek s teškom javnom nelagodnom. Ta pitanja također, razumljivo, sugeriraju zašto šute i preživjele. "Osim psihologinje, članice Povjerenstva koja je uzimala izjave od žena, kao članovi i članice povjerenstva nismo upoznale te žene", kazala je za Forum.tm Marijana Senjak, stručnjakinja i terapeutkinja s jednim od najtemeljitijih i najdugotrajnijih iskustava pomaganja ženama koje su preživjele seksualno nasilje u ratovima u BiH i u Hrvatskoj. "Tri zahtjeva koja sam spomenula zahtjevi su u obliku dokumenta, a ne i osoba koje smo kao članovi i članice Povjerenstva upoznali, s kojima smo bili u kontaktu. Kontakt s njima

imaju udruge kojima su se obratile za pomoć. Ali, moguće je da ih ima više. Gotovo sigurno ih ima više. Ovo su, dakle, slučajevi za koje znamo. Neke od tih žena i djece, koliko sam čula, ne žive u Hrvatskoj, i nisu javno govorile o tome.”

Ako žene koje su nakon ratnog silovanja rodile, zajedno sa svojom djecom, o tome ne žele javno govoriti, jasno je da nitko nema pravo to od njih očekivati. Valja pritom imati na umu kako pravu istinu možda ne znaju ni njihova djeca: majke se s istinom možda nose same. Javna svjedočanstva, pak, o takvoj vrsti traume u Hrvatskoj su iznimno rijetka. Jedno, ipak, postoji: objavljeno je u knjizi “Sunčica”, izdanju Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora iz 2011. godine.

U knjizi “Sunčica” objavljena su, anonimno, svjedočanstva četrnaest žena i jednog muškarca iz Hrvatske, ponajviše s područja Vukovara, koji su preživjeli seksualno nasilje u Domovinskom ratu. Izdanje je objavljeno u povodu dvadesete obljetnice početka Domovinskog rata, u znak prosvjeda zbog javne šutnje o zločinima ratnih silovanja nad hrvatskim ženama i muškarcima. “Dvadeset godina poslije istinitim svjedočenjem stradanja upozoravamo da se ratni zločin dogodio, da počinitelj nije kažnjen i da žrtve nisu obeštećene. O zločinu se udruženo šuti. Žene su same u mučnini proživljenoga. Zločinci su tu među nama”, napisala je u bilješci na početku knjige, pod naslovom “Zbog žrtava upozoravamo”, urednica knjige Marija Slišković.

U predgovoru, predsjednik Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora Danijel Rehak napisao je kako je “trideset tisuća osoba bilo zatočeno u srpskim koncentracijskim logorima, od čega je bilo tri tisuće žena i pet stotina djece”. “Zastrašujuća je činjenica da je najmlađa silovana djevojčica imala tek šest godina, a najstarija je žena bila baka od osamdeset”, napisao je Rehak. “Kako danas žive te žene i kako im se pomoglo nakon proživljenih strahota?”, dodao je. “Njihov psihički život, nakon nekog vremena provedenog u logoru, postaje potpuno različitim od onoga prije logora. One svu tu psihološku dramu nose u sebi. Sve njihove patnje, kao i patnje i stradanja onih s kojima su ih dijelile, postaju sastavni dio njihovih života. Zbog toga, one na psihološkom planu svoj socijalni svijet ne doživljavaju isto”. Knjiga “Sunčica” snažno je odjeknula: utjecala je na pokretanje javne kampanje koja je, četiri godine kasnije, rezultirala usvajanjem Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu.

Svjedočanstva u toj knjizi duboko su potresna. Jedno od njih, deveto, žene koja svjedoči kako je bila zatočena u Dalju, Sremskoj Mitrovici i Beogradu, sadrži i ovaj pasus: “U tim bestijalnim silovanjima došlo je do začeća, kada sam već bila u poodmakloj trudnoći, više od šest mjeseci, došlo je do spontanog poroda. Silovali su me za cijelo vrijeme trudnoće. Prijevremeno sam se porodila u ćeliji na podu, gdje sam bila zatočena. Sjećam se da su ušli čuvari i pokupili nedonošče. Nalazila sam se u potpunom rastrojstvu i depresiji, nije mi jasno što se dalje događalo.”

Od 2018. godine, u Bosni i Hercegovini djeluje udruženje “Zaboravljena djeca rata”, koje okuplja djecu rođenu iz ratnih silovanja. Valja znati: i Hrvatska ima svoju zaboravljenu djecu rata. Danas, ona su odrasli ljudi.

Tekst je nastao u okviru Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama koji provodi Agencija za elektroničke medije.

Najmanje 157 žena preživjele su najteže oblike seksualnog nasilja tijekom rata u Hrvatskoj, od kojih su najmanje dvije zatrudnjele, a najmanje jedna rodila, podaci su Ministarstva branitelja koji ne uključuju muškarce čija brojka nipošto nije mala, kako se najčešće površno pretpostavlja

Foto: You Tube

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra **GDJE?** www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst "["Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom"](#)" objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm financijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

